

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa,

Adam Bodnar

VII.510.18.2018.AJK

Pan

Zbigniew Ziobro

Minister Sprawiedliwości

w związku z doniesieniami medialnymi¹ Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił uwagę na problem dokonania przez Pana Ministra **wyboru sędziów, którzy mają pełnić funkcję sędziego sądu dyscyplinarnego przy sądzie apelacyjnym, bez uzyskania ich zgody, a następnie przesłania listy tych sędziów do siedziby Krajowej Rady Sądownictwa celem zaopiniowania.**

Zgodnie z art. 110a § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych² w brzmieniu nadanym przez ustawę z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym³, Minister Sprawiedliwości powierza obowiązki sędziego sądu dyscyplinarnego przy sądzie apelacyjnym sędziemu sądu powszechnego posiadającemu co najmniej dziesięcioletni staż pracy na stanowisku sędziego, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa.

Należy przy tym zauważyć, że do sądu dyscyplinarnego będzie mógł zostać powołany „sędzia sądu powszechnego”, a więc sędzia każdego szczebla, także orzekający w sądzie, którego siedziba jest oddalona od sądu apelacyjnego –

---

¹M. Kryszkiewicz, „Sędziowie dyscyplinarni mimo woli”, „Gazeta Prawna” z dnia 15.05.2018 r.: <http://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/1123665,sedziowie-dyscyplinarni-wbrew-woli.html>, jak również D. Gajos-Kaniewska, „Rzeczpospolita” z dnia 15.05.2018 r.: <http://www.rp.pl/Sedziowie-i-sady/305159969-Sedziowie-przeciwko-narzucaniu-im-obowiazkow-sedziego-sadu-dyscyplinarnego.html>; data ostatniego dostępu: 25.05.2018 r.

²Dz. U. z 2018 r., poz. 23 ze zm.; dalej jako: P.u.s.p.

³Dz. U. z 2018 r. poz. 5.

sądu dyscyplinarnego. Istotne jest również to, że **wykonywanie tych obowiązków jest niezależne od wykonywania obowiązków służbowych związanych z zajmowanym przez sędziego miejscem służbowym** (por. art. 110a § 2 P.u.s.p.).

Zagadnienie to wiąże się z kwestią zapewnienia każdemu prawa do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP). Z uwagi na to, postanowiłem przedstawić Panu Ministrowi wątpliwości, jakie budzi wskazane rozwiązanie legislacyjne pod kątem ochrony wolności i praw obywatelskich.

Jak podkreśliła Pierwsza Prezes Sądu Najwyższego, „jeżeli zestawić to [wybór sędziów, którzy mają pełnić funkcję sędziego sądu dyscyplinarnego przy sądzie apelacyjnym, bez uzyskania ich zgody] z faktem, że orzekanie w sądzie dyscyplinarnym będzie obligatoryjne dla sędziego i niezależne od wykonywania pozostałych obowiązków służbowych⁴, a jego kadencja w sądzie dyscyplinarnym będzie trwała 6 lat⁵, to **istnieje ryzyko, że powierzenie obowiązków w sądach dyscyplinarnych może być traktowane jako środek represji wobec określonych sędziów**. Opisanym regulacjom nie towarzyszą przy tym żadne rozwiązania, które ułatwiałyby sędziom łączenie bieżących obowiązków orzeczniczych z obowiązkami sędziego sądu dyscyplinarnego. Nie można przy tym wykluczyć, że siedziby tych sądów będą od siebie znacznie oddalone. Może to także doprowadzić do nadmiernego obciążenia pracą sędziów i w konsekwencji negatywnie wpływać na poziom ich orzecznictwa. Może to ponadto prowadzić do przewlekłości postępowań prowadzonych przez sędziego, który został powołany do sądu dyscyplinarnego, w jego macierzystym sądzie”⁶.

W opinii Stałego Prezydium Forum Współpracy Sędziów, „szczególnie negatywnie należy ocenić podejmowanie takich działań wobec sędziów nie orzekających dotychczas w sądach apelacyjnych”⁷. W przypadku bowiem, gdy np. sędzia będzie zmuszony do pokonywania z dużą częstotliwością znacznych odległości pomiędzy miejscowością

---

⁴ art. 110a § 2 P.u.s.p.

⁵ art. 110a § 3 P.u.s.p.

⁶ Stanowisko Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego w sprawie Białej Księgi dotyczącej reform wymiaru sprawiedliwości z dnia 15 marca 2018 r., s. 12, http://www.sn.pl/aktualnosci/SiteAssets/Lists/Wydarzenia/NewForm/2018.03.15_Bia%C5%82a_Ksi%C4%99ga-Stanowisko_PPSN.pdf, data ostatniego dostępu: 25.05.2018 r.

⁷ Artykuł redakcji „Monitora Konstytucyjnego”: <http://monitorkonstytucyjny.eu/archiwa/3966>, data ostatniego dostępu: 25.05.2018 r.

w której pełni obowiązki sędziego dyscyplinarnego, a miejscem stanowiącym faktycznie jego centrum życiowe, może to negatywnie wpłynąć na jakość wykonywanych przez niego obowiązków.

Należy przy tym zauważyć, iż w poprzednio obowiązującym stanie prawnym, zgodnie z art. 110 § 4 P.u.s.p.⁸ sądy dyscyplinarne orzekały w składzie trzech sędziów, a uprawnionymi do orzekania, jako sędziowie dyscyplinarni, byli wszyscy sędziowie danego sądu apelacyjnego, tzn. tylko sędziowie, którzy zostali mianowani sędziami tego właśnie sądu. Jeśli zaś chodzi o sposób powoływania sędziów to, zgodnie z nieobowiązującym już art. 111 P.u.s.p.⁹, skład sądu dyscyplinarnego wyznaczany był w drodze losowania, z listy wszystkich sędziów danego sądu. Również w odniesieniu do sędziów Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego, skład sądu dyscyplinarnego wyznaczały kolegia w tych sądach w drodze losowania.

Z powyższego wynika, iż skład sądów dyscyplinarnych sędziów wyznaczany był do tej pory w drodze losowania i bez ingerencji przedstawiciela władzy wykonawczej (Ministra Sprawiedliwości).

W omawianym kontekście warto zwrócić uwagę na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 stycznia 2009 r. (sygn. akt K 45/07). W wyroku tym Trybunał uznał przepisy art. 77 § 7a i 7b P.u.s.p.¹⁰, które przewidywały możliwość delegacji sędziów, bez ich zgody do innego sądu, niż ich sąd macierzysty (albo do Ministerstwa Sprawiedliwości) - za niezgodne z art. 10 ust. 1, art. 45 ust. 1 i art. 173 Konstytucji. Trybunał uznał, iż „w razie delegowania sędziego bez zgody i braku możliwości odwołania się od tej decyzji do sądu dochodzi do naruszenia prawa do sądu, ponieważ sędzia nie ma proceduralnych gwarancji w związku z ochroną swojej sytuacji zawodowej”. Zdaniem Trybunału, delegowanie sędziego bez jego zgody do innej jednostki lub do innego sądu może stanowić instrument odsunięcia go od orzekania w konkretnej sprawie, a zatem podważać prawo do sądu, wyrażone w art. 45 ust. 1 Konstytucji (nieobowiązujący już art. 77 § 7a P.u.s.p.).

---

⁸ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2013 r., poz. 427 ze zm.).

⁹ *op. cit.*

¹⁰ *op. cit.*

W podobny sposób Trybunał Konstytucyjny ocenił art. 77 § 7b P.u.s.p., który przewidywał delegowanie sędziego przez Ministra Sprawiedliwości, bez jego zgody, do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości i jednostkach podległych mu, na okres do 3 miesięcy w ciągu roku.

Trybunał podkreślił przy tym, że delegowanie nie następuje na mocy orzeczenia sądu, i brakuje tu następczej drogi odwoławczej przysługującej sędziemu na samodzielną decyzję ministra, który nie jest związany żadną przesłanką w formie klauzuli generalnej. Rozwiązanie przewidziane w obecnie obowiązującym art. 110a § 1 P.u.s.p. uznać należy za analogiczne i porównywalne w skutkach z sytuacją delegowania sędziego, bez jego zgody o której mowa w cytowanym wyroku o sygn. akt K 45/07.

W świetle powołanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego, należy uznać, iż również w **sytuacji polegającej na wyznaczeniu przez Ministra Sprawiedliwości sędziego sądu powszechnego do czynności polegających na wykonywaniu funkcji sędziego dyscyplinarnego, bez zgody sędziego oraz bez braku możliwości odwołania się od tej decyzji do sądu dochodzi do naruszenia prawa do sądu. Prawo do sądu naruszone zostaje w ten sposób dwójako. Po pierwsze, wprost, poprzez zamknięcie sędziemu drogi do odwołania się od arbitralnej decyzji Ministra Sprawiedliwości do sądu. Po drugie przyjęte rozwiązanie może również prowadzić do ograniczenia prawa do sądu obywateli.** Zaangażowanie czasowe sędziów sądów powszechnych w obowiązki związane z wykonywaniem przez nich funkcji sędziów dyscyplinarnych oraz konieczność dojazdu z sądów rejonowych znajdujących się w dużej odległości od siedziby sądu dyscyplinarnego przy sądzie apelacyjnym może prowadzić do zwiększenia przewlekłości postępowań sądowych w macierzystym sądzie takiego sędziego¹¹.

Ponadto, w przypadku wyznaczania przez Ministra Sprawiedliwości sędziego bez jego zgody do pełnienia obowiązków sędziego dyscyplinarnego przy sądzie apelacyjnym - **brak zgody sędziego sprawia, że decyzja Ministra Sprawiedliwości (organu władzy wykonawczej) ma charakter arbitralny wobec władzy sądowniczej, co**

---

¹¹ Na co zwracała uwagę Pierwsza Prezes Sądu Najwyższego w Stanowisku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego w sprawie Białej Księgi dotyczącej reform wymiaru sprawiedliwości z dnia 15 marca 2018 r., s. 12, http://www.sn.pl/aktualnosci/SiteAssets/Lists/Wydarzenia/NewForm/2018.03.15_Bia%C5%82a_Ksi%C4%99ga-Stanowisko_PPSN.pdf, data ostatniego dostępu: 25.05.2018 r.

jest nie do pogodzenia z konstytucyjną zasadą podziału i równowagi władzy (art. 10 i 173 Konstytucji RP).

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2017 r., poz. 958 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra z prośbą o ustosunkowanie się do opisanych problemów oraz przedstawienie w tym zakresie wyjaśnień.

Do wiadomości:

1)

**Pani
Małgorzata Gersdorf
Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego
plac Krasińskich 2/4/6
00-01 Warszawa**

2)

**Pani
Beata Morawiec
Prezes Stowarzyszenia Sędziów
THEMIS
ul. Gabriela Piotra Boduena 3/5
pok. 444
00-011 Warszawa**

3)

**Pan
Krystian Markiewicz
Prezes Stowarzyszenia
Sędziów Polskich „Iustitia”
ul. Przyokopowa 33
01-208 Warszawa**